

Chùa Hòa Quang - Dấu ấn Thiền phái Liễu Quán

ISSN: 2734-9195 10:42 29/07/2025

Chùa Hòa Quang tọa lạc tại thôn Diêm Tịnh, xã Ninh Phụng, huyện Ninh Hòa, tỉnh Khánh Hòa (nay là phường Ninh Hòa, tỉnh Khánh Hòa).

Tọa lạc yên bình bên dòng sông Lốt, dưới chân cầu Bến Gành, chùa Hòa Quang – còn được biết đến với các tên gọi như chùa Kỳ Lân, chùa Diêm Tịnh, Thiên Bửu Thượng, hay Tổ đình Thiên Bửu – là một trong những ngôi cổ tự nổi tiếng, gắn liền với lịch sử hoằng pháp của **Thiền phái Liễu Quán** tại Khánh Hòa.

Không chỉ là nơi chiêm bái linh thiêng, chùa còn là một di sản quý giá về kiến trúc và văn hóa Phật giáo miền Trung.

Sân trước chùa Hoà Quang (Tổ đình Thiên Bửu). Ảnh sưu tầm.

Lịch sử hình thành và kiến trúc chùa Hòa Quang

Chùa Hòa Quang tọa lạc tại thôn Diêm Tịnh, xã Ninh Phụng, huyện Ninh Hòa, tỉnh Khánh Hòa (nay là phường Ninh Hoà, tỉnh Khánh Hòa). Vùng đất này xưa kia có tên là làng Xuân An, sau đổi thành Diêm An rồi Diêm Tịnh, tên gọi được lưu giữ cho đến ngày nay.

Chùa được Hòa thượng Tế Hiển, pháp hiệu Bửu Dương, khai sơn vào khoảng giữa thế kỷ XVIII. Ngài là vị Tổ thuộc đời thứ 36 của dòng Thiền Lâm Tế Chánh Tông, là người đầu tiên mang chi phái Thiền Liễu Quán đến hoằng truyền tại vùng Ninh Hòa. Đặc biệt, Hòa thượng đã sáng lập hai ngôi chùa mang cùng pháp danh Thiền Bửu: Thiền Bửu Thượng (nay là chùa Hòa Quang) và Thiền Bửu Hạ (tại xã Ninh Bình, nay là xã Tân Định). Hiện nay, long vị của Ngài được tôn trí tại ba ngôi chùa: Thiền Bửu Thượng, Thiền Bửu Hạ và chùa Phổ Hóa.

Theo tư liệu khắc trên chuông chùa Thanh Lương (làng Nhĩ Sự), năm Cảnh Hưng thứ 24 (1763), Hòa thượng Bửu Dương là người chứng minh đại lễ đúc chuông cho chùa, khẳng định tầm ảnh hưởng rộng khắp của Ngài trong cộng đồng Phật giáo vùng Duyên hải Trung Bộ.

Truyền thừa tại chùa Hòa Quang theo dòng kệ Liễu Quán, trải qua chín đời kế tiếp từ chữ Tế đến chữ Nguyên, hiện đã đến đời thứ 43. Các đời trụ trì đều là bậc danh đức, trong đó nổi bật là Tổ Phước Tường, người đã đưa chùa phát triển hưng thịnh trong giai đoạn 1922-1932 với sự quy tụ đông đảo tăng ni và tín đồ.

Trải qua thời gian, chùa Hòa Quang đã nhiều lần được trùng tu, mở rộng. Tổng thể chùa bao gồm các hạng mục như: Tam quan, tiền đường, chính điện, nhà Đông, nhà Tây và nhà Tăng, được bài trí trang nghiêm và hài hòa với cảnh quan thiên nhiên.

Chính điện chùa Hoà Quang (Tổ đình Thiên Bửu). Ảnh sưu tầm.

Đặc biệt, cách chùa khoảng 500 mét, là khu cổ tháp, nơi an vị năm ngôi bảo tháp của các vị tổ sư từng trụ trì. Nổi bật nhất là bảo tháp Tổ Bửu Dương, được xem là tác phẩm nghệ thuật tiêu biểu của kiến trúc Phật giáo cổ. Tháp có bảy tầng, xây dựng trên bệ hình mai rùa với bốn rồng châu và hai lân phục - biểu trưng cho sự bảo hộ linh thiêng.

Trên thân tháp có tới 56 bức phù điêu được chạm khắc công phu, tái hiện các biểu tượng thiêng liêng như long - lân - quy - phụng, mai - lan - cúc - trúc, hoa sen - tịnh bình, lư châu, hạc tùng - trúc tước, cùng nhiều câu thơ minh đối triện bằng chữ Hán. Trước cổng tháp còn khắc hình hoa sen và câu đối, góp phần tạo nên không gian vừa trang nghiêm, vừa đậm chất thi ca thiền học.

Ngoài ra, chùa vẫn duy trì các sinh hoạt Phật sự đều đặn: hàng tháng vào ngày 17 Âm lịch, tổ chức tu Bát quan trai và thuyết giảng Phật pháp, duy trì đạo hạnh và nếp sống hướng thiện cho cộng đồng Phật tử địa phương.

Hằng năm, chùa cũng tổ chức các đại lễ quan trọng như:

Ngày 20/2 Âm lịch: Lễ húy kỵ Tổ khai sơn Hòa thượng Tế Hiển - Bửu Dương.

Ngày 28/7 Âm lịch: Lễ giỗ Tổ Phước Tường.

Lễ Phật Đản và Vu Lan báo hiếu: được tổ chức trọng thể với sự tham gia của đông đảo tín đồ và nhân dân địa phương.

Tổng hợp: **Minh An**

Tài liệu tham khảo:

1. Tạp chí Văn hóa Phật giáo, chuyên san các số từ năm 2006–2016

Bài viết liên quan đến Thiền phái Liễu Quán tại miền Trung, đặc biệt là Khánh Hòa, trong đó có đề cập đến Tổ đình Thiên Bửu – chùa Hòa Quang.

Nguồn: Thư viện tạp chí Văn hóa Phật giáo, www.vanhoaphatgiao.com

2. Sách “Di tích lịch sử – văn hóa tỉnh Khánh Hòa”, Nhà xuất bản Văn hóa – Thông tin, 2004

Giới thiệu các chùa cổ thuộc tỉnh Khánh Hòa, bao gồm chùa Thiên Bửu Thượng (chùa Hòa Quang), các di tích tháp cổ, long vị Tổ khai sơn, và chuông cổ năm Cảnh Hưng 1763.

3. Tư liệu Hán văn khắc trên chuông chùa Thanh Lương (làng Nhĩ Sự, Khánh Hòa)

Ghi rõ năm Cảnh Hưng thứ 24 (1763), Hòa thượng Bửu Dương là người chứng minh đúc chuông – được dẫn trong nhiều sách khảo cứu về chuông cổ miền Trung.

Trích dẫn từ: Nguyễn Đình Chiến – Chuông chùa và di sản Phật giáo Việt Nam, NXB Văn hóa Dân tộc, 2012.